

%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B2-%D1%96-%D0%B4%D0%BB%D1%8F

10. Пилипів І. Міжнародна діяльність ГКЦ у контексті боротьби за самовизначення українців Польщі. *Сумська старовина*. Том. XXX 2010. С. 60–69.
11. Archiwum Akt Nowych w Warszawie. Kolekcja odpisow dokumentow. Sygn.59.
12. Небесняк Є., о. Митрополит Андрей. Рим-Львів, 2003. 346 с.

Надія ВОЛІК

кандидатка історичних наук, доцентка
кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

ПАСТИРСЬКА ПОДОРОЖ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО ДО КАНАДИ У СПОГАДАХ ОЧЕВИДЦІВ (1910 Р.)

На початку ХХ ст. українська еміграція в Канаді переживала непростий період духовного і культурного самовизначення. Велика хвиля переселенців з Галичини, здебільшого греко-католиків, оселялася в нових умовах, часто без належної душпастирської опіки та підтримки з боку духовенства. У відповідь на ці виклики, митрополит Андрей Шептицький, глава Греко-Католицької Церкви, здійснив у 1910 р. пастирську подорож до Канади. Цей візит став виявом глибокої опіки церкви про долю вірних у діаспорі та мав значний вплив на консолідацію української громади в країнах Північної Америки. Подорож митрополита охопила низку українських поселень у Канаді та США, і супроводжувалася численними зустрічами з духовенством, мирянами, представниками уряду та інших конфесій.

Мета публікації – проаналізувати пастирську подорож митрополита А. Шептицького до Канади у 1910 р. через призму спогадів очевидців.

У 1910 р. митрополит А. Шептицький здійснив історичну подорож до Північної Америки, яка мала як церковне, так і національно-політичне значення. Нагодою для поїздки став ХХІ Міжнародний Євхаристійний конгрес, що відбувався 6–12 вересня 1910 р. в Монреалі (Канада) [2, с. 118]. Отримавши запрошення на Конгрес, Митрополит не був зобов'язаний узгоджувати свою участь із Апостольським Престолом, однак використав цю нагоду не лише для участі в заході, але й для зустрічі з українськими емігрантами, які масово прибували до Канади наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.[8; 6].

Під час Конгресу Шептицький мав зустрічі з франко-канадськими ієрархами, обговорюючи питання призначення греко-католицького єпископа для українців у Канаді – нагальну потребу, яка визріла внаслідок діяльності

священників інших обрядів серед українських емігрантів. Ці перемовини стали поштовхом до майбутнього призначення єпископа Микити Будки (1912 р.), першого українського єпископа у Канаді.

Разом із участю в Євхаристійному Конгресі візит мав і душпастирську мету. Як згадував секретар митрополита, Йосиф Гродський, «змога відвідати свою паству, яку гірка доля кинула за морські краї, неначе розширяла його серце у любов. Він був рад принести усім потіху та духовну поміч...», «...про приїзд митрополита Андрея аж роїлося в католицьких, соціалістичних, протестантських та радикальних газетах Сполучних Держав та Канади» [1; 7, с. 114].

Митрополит переймався духовним становищем українських емігрантів і прагнув їх укріпити у вірі та зберегти зв'язок із рідною Церквою. Канадські римо-католицькі єпископи, усвідомлюючи нагальну потребу в належному душпастирському служінні серед українських іммігрантів, погодилися на заснування окремої русинської (греко-католицької) єпископської юрисдикції з осідком у Вінніпезі та почали опрацьовувати шляхи її організаційної та фінансової підтримки. Важливим кроком у цьому напрямі стала пастирська візитація митрополита, під час якої він відвідав основні осередки українського поселення (Вінніпег, Торонто, Оттава, Норт-Бей та ін). Зокрема, 25 листопада 1910 р. митрополит провів переговори з архієпископом Торонто Фергусом П. Мак-Евеем. Ці перемовини стали вирішальними не лише для подальшої підтримки в призначенні першого українського єпископа в Канаді – Никити Будки, але й сприяли заснуванню української парафії в Торонто та започаткуванню богословської підготовки для українських священнослужителів у семінарії Святого Августина на Кінгстон-роуд.

У кожному місці, куди приїжджав митрополит, його зустрічали тисячі людей. Люди долали десятки миль, щоб побачити його та отримати благословення. За спогадами о. Петра Філяса, митрополита зустрічали не лише віряни, а й представники місцевої влади та інших конфесій. Особливе захоплення викликала його особа серед французького духовенства. Його проповіді французькою мовою викликали захоплення серед франко-канадців, і кілька молодих священників, зокрема отець Йосафат Жан, висловили готовність служити серед українських емігрантів. Згодом о. Жан став вірним приятелем українців у Канаді [6].

Під час перебування в Канаді митрополит відвідав низку українських поселень, де працювали оо. Редемптористи на чолі з о. Деляре. Його вразила їхня діяльність серед «духовно покинутих українців», і саме під впливом цієї місії він запросив редемптористів до праці в Галичині [9, с. 1–16].

Широке висвітлення візиту митрополита отримав у пресі: «про приїзд митрополита Андрея аж роїлося в католицьких, соціалістичних, протестантських та радикальних газетах Сполучених Держав та Канади» згадував Й. Гродський [4, с. 14]. Особлива увага до Шептицького з боку різних політичних і релігійних середовищ свідчить про масштаби його авторитету.

Повернувшись до Львова у березні 1911 р., він підготував низку петицій і звітів для відповідних інституцій Римської Курії з обґрунтуванням потреби призначення окремого греко-католицького єпископа для українців у Канаді. Серед найважливіших матеріалів був документ «Меморіал про українську справу в Канаді», адресований канадському єпископату та написаний англійською й французькою мовами («Address on the Ruthenian Question to their Lordships the Archbishops and Bishops of Canada», «Mémoire sur la question ruthène présenté aux illustrissimes Archevêques et Évêques du Canada») 18 березня 1911 р. У цьому документі він не лише висловив духовну підтримку, але й зробив важливі спостереження щодо релігійного стану українських парафій та окреслив напрями подальшого розвитку церковного життя серед українських емігрантів. У ньому, зокрема, йшлося про потребу створення незалежної української церковної юрисдикції в Канаді [3, с. 96–97]

Таким чином, душпастирська подорож митрополита А. Шептицького до Канади в 1910 р. відіграла ключову роль у становленні українського церковного життя в діаспорі, сприяла призначенню українського єпископа. Водночас подорож стала виявом нової моделі церковного лідерства: активного, міжнародного, дієвого. Як писав один із канадських часописів того часу: «Ми бачили не лише архиєрея, а й лідера нації, що не забуває своїх вірних навіть за океаном» [8, с. 2]. Результатом пастирської подорожі митрополита А. Шептицького стало не лише духовне піднесення українських емігрантів, а й низка вагомих інституційних ініціатив: створення греко-католицької єпархії у Вінніпезі, призначення першого єпископа Никити Будки, організація нових парафій, відкриття семінарій та започаткування системної підготовки священників для потреб парафій. Відтак візит митрополита став цілеспрямованим кроком до формування стабільної української церковної структури в Канаді.

Список використаних джерел

1. Бр. Йосиф Гродський. Відвідини Америки митр. Андрієм Шептицьким в 1910 році (Спомини). *Богословія*. Т. IV. 1926. С. 170–197.
2. Волік Н. Вплив митрополита Галицького А. Шептицького на становлення Української греко-католицької церкви в Канаді наприкінці XIX – початку XX століття. *Українська Греко-Католицька Церква у контексті вітчизняної історії та сучасних суспільних реалій*: матер. Всеукраїнської науково-

практичної конференції з міжнародною участю, м. Тернопіль, 24–25 квітня 2015 р. / за заг. ред. д. істор. н. Е. Бистрицької (гол. ред.), д. істор. н. І. Зуляка, д. філос. н. А. Колодного, д. філос. н. П. Яроцького. Тернопіль-Київ: Вектор, 2015. С. 117–123.

3. Волік Н. Становлення і розвиток Української Католицької Церкви у Канаді (кінець XIX – друга половина XX ст.). дис. канд. іст. наук: 09.00.11. Національний університет «Острозька академія». Острог, 2020. 231 с.
4. Гнідик І. Митрополит Андрей Шептицький та Греко-Католицька Церква у США. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип. 11. С. 13–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2015_11_4
5. Канадийский фермер. 1910. № 38. С. 2.
6. Лаба В. Митрополит Андрей Шептицький його життя і заслуги. URL: <http://klymentij.blogspot.com/2015/09/blog-post.html>
7. Скакун Р. Життя в тіні великого Митрополита: брат Йосиф Гродський і його спогади. Вид УКУ. 2020, 316 с.
8. Kazymyra B. Metropolitan Andrew Sheptyckyj and the Ukrainians in Canada. *Canadian Catholic Historical Association*, 1957. № 24. P. 75–86. <http://www.cchahistory.ca/journal/CCCHA1957/Kazymyra.pdf>
9. Simpson G. Father Delaere: Pioneer Missionary and Founder of Churches. *Saskatchewan History*. 1950. Vol. 3. № 1. P. 1–16.
10. Beginnings of the Ukrainian Settlement in Toronto, 1903 – 1914. URL: https://archives.studentscommission.ca/magic/mt43.html?utm_source=chatgpt.com